Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1352 — ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒԼԻՍ 1903 — 7 ՕԳՈՍՏՈՍ 1903 „Ն. Տ.'

ԳՕ ՓԱՐԱ
ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԵԼԷԿԵԱՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, ՊԱՊ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳՕ ՓԱՐԱ
ارمنیجه سورهاتاق غزتهسی صاحب امتیازی د. جیولك
باب عالی جاده سی نومرو ۲۰
DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ՆՏ ՁԻ ՏՐՈՒԹԻՒՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԱՀԵ Է ԳՐԵԼԻՔԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղր. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ՄԱՀՈՒԷ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ՄԱՀՈՒԷ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
12 ամիսը կանխիկ Ֆրգ. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ
10ԻՆ 20ԻՆ ԵՒ 30ԻՆ

ՓՈՔՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղր.
Մէկ անգամէ աւելի յանուագիայնց համար մասնաւոր պայմաններ

ՄԽԻԹԱՐԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԱՐԾԱԽԱՑՈՒԻՆ

ՄԵՐ ՇՐՋԱՆԱԿԷՆ

ԿՏԱԿԸ

Երէկուան «Սուրհանդակ»ի մէջ հրատարակած Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկոպոսի կտակագիրը, առիթ տուաւ դարձեալ լիշելու հանգուցեալ Սրբազանը, որ գոնէ իր կեանքին վերջերը խորհած է իր ազգին եւ մասնաւորաբար իր հոգեւորականներուն ու հաւատացեալներուն մասին։

Իրաւ սկզբունք ըսենք թէ՝ այն պահուն երբ ուժէ մկուն կեանքին արեւը մարը մանելու մօտ է, եղած խորհուրդները ու նպատակները բաւական բան կը կազմեցնեն իրենց կարեւորութենէն, քան թէ առողջ մտքով և մարմնոյ ամէն կարողութիւններով եղած խորհուրդները եւ առաջադրութիւնները։

Ամէնուն եկեղեցականները այն օրէն երբ ախտերնին կը կատարին, գծած ուղին կ'ըլլան իրենց կեանքին ուղղութիւնը, մինչդեռ ամբողջական մը համար ամէն օր նոր վիճակ, նոր կեանք կայ, ընտանեկան կազմակերպութիւնը արգելք մըն է բացարձակ, հաստատուն և որոշ առաջադրութիւններու՝ ապագայի համար և արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ, բարեգործութիւնն ալ վերջապէս սահման մը ունի։ ոչ մէկ մտք կրնայ արդարացնել որ մարդ մը իր ընտանիքին ու պարագաներէն զրկէ ու հանրային կրթական ու բարեգործական մարմիններու յատկացնէ իրմէ ղրկ ունեցածը և իր կեանքին մէջ խնայողութիւն ընէ այս և պատճառը որ օրէնքները կարգ մը պայմաններ գծած են կտակներու համար, հակառակ պարագային տրամադրելով չեղեալ նկատել եղած ամէն կարգադրութիւնները։

Այս նկատումներով կը սպասուի որ ամէնքի եկեղեցականները, երբ այլ եւս նիւթական գիրք մը, վիճակ մը ձեռք կը բերեն, անմիջապէս պատրաստեն իրենց կտակը՝ օրէնքին պահանջած ամէն կատարելութիւններով, որովհետև Թուղթի վրայ գրուած որ և է կարք մը, բաղձանք մը կրնայ մեծ խնդիրներու տեղի տալ ապագային, երբ մերձաւոր ազգականներ անտարեմիտ են եւ իրենց գաղափարից անձեր կը ճարեն կարգ մը օրինական մանրամասնութիւններու մէջ մարելու, ոչնչացնելու կտակարարին քաղձանքը։

Ասոնցմէ փրկուելու միակ միջոցը՝ կտակը օրինական տրամադրութիւններու պատրաստելն է։

Կը ցաւինք որ Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպս.ի կտակագիրը օրինական ամէն կատարելութիւններով օժտուած չէ և ասոր պատճառն ալ այն է որ, ինչպէս կենսագրական ուսումնասիրութիւններու մէջ դիտել տուած էինք, հանգուցեալ Սրբազանը գործնական մարքի առիթ և փորձ միջերնինք իրեն չատուկ մտածումներ ունէր, կը կարծէր որ երբ մէկը իր կամքը Թուղթի վրայ կը նշանակէ, այլեւս վերջնական հանգամանք կը տանայ, եւ զարմանալին այն է որ իր ամէնէն մտերիմները ու խորհրդականներն իսկ պէտք եղած ներգրութիւնը չեն ըրած իրեն եւ ուղղութիւն մը չեն ցուցուցած, հակընդդէմ միանգամայն թէ ամէն երկիր իր որոշ կանոնները եւ օրէնքները ունի կտակներու մասին և մեր փափաքները ու մտադրութիւնները պէտք է անոնց պատշաճեցնենք։

Անաւասիկ ասոնց վրայ պէտք եղած ուշադրութիւնը չհաղորդուելուն արդիւնքն է որ հանգուցեալը չէ կրցած պահպանած ամէն կատարելութիւնները դնել իր կտակագրին մէջ, ապա թէ ոչ Տ. Հոբէն Աչըդեան Արքեպ.ի կտակին ձախող հետեւանքն ու եղած դատավարութեան արդիւնքն չատ բան կրնայ էր հասկնալ և այդ թուականներն վերջ կտակները կրնային աւելի հաստատուն ձեւ մը առնալ։

Սակայն բարեբազդաբար, կտակին գործադրութեան մասին ասուկոյս չկայ այլեւս, որովհետեւ նախ կտակեալ դուստրը Պ. Աղեքսանդր Մանթաչոֆի ձեռքին մէջ կը գտնուի եւ երկրորդ կտակընկալները Ութսահպատակ են եւ ուսական օրէնքով վաւերական կրնայ նըկատուիլ այս պայմաններուն մէջ պատրաստուած կտակագիր մը։

Ինդիր է սակայն թէ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի անուան կը յիշատակին պատուաքեր կրնա՞յ ըլլալ այս պայմաններուն մէջ պատրաստուած կտակ մը։ կտակարարի մը կամքը ի՛նչ որ ալ ըլլայ, նաեւ իրական է եւ ամենեւին խնդրոյ եւ քննադատութեան առարկայ չի կրնար ըլլալ։

Այս կտակը թէպէտ բաւական ցըրուած, սակայն ամէն կէտերու մէջ ալ երեւան կը հանէ հանգուցեալին սրտագրութիւնները։ Հոն կարելի է գըտնել իր հոգեւոր եռանդին, իր ուսումնասէր հակումներուն, իր ծննդավայրին նկատմամբ ունեցած սիրոյն արտայայտութիւնները որոնք այնքան որոշ գոյներով ներկայացուած են։ Այս տեսակէտներով իրաւունք չունինք խնդրոյ առարկայ ընելու բնաւ կտակագրին պատրաստութեան կերպը, այլ փափաքելու է որ ամէն մարդի եկեղեցական իր ըմբռնումներուն համեմատ և իրեն յատուկ մտածումներով, կտակ մը ձգէ իր մահէն վերջ գործադրելու համար ու մեր մէջ աւելի առողջ մտածումներ ներգոյներ իրենց խորհուրդներուն հետեւելով եթէ օր մը դրամի տէր ըլլան, թող իրենց ուզած կամ յարմար դատած նպատակին յատկացնեն իրենց հարստութիւնը։

Այս կտակագրին մէջ ի բաց առեալ մէկ քանի բարեկամներու եղած նուէրները, որոնց չարժառիթը անձնասէր կը մնայ մեզի, միւս ամէնքն ալ մէկ մէկ օգտակար նպատակի կապուած են և ամէնքն ալ ունին իրենց անուրանալի պատճառները, որոնք յատուկ կրնան ըլլալ միմիայն կտակարարի մը անձին և մտածումներուն։

Սակայն գործին ամէնէն ծիծաղելի ու եպերելի կողմը ասկէ վերջը կը սկսի։

Հրատարակած կտակագրին պատճէնը Իզմիրէ մեզ հաղորդող Թղթակիցները, լոր տուած էին միանգամայն որ, մէկ քանիներ, որոնք զանազան անձնական նկատումներէ առաջնորդուած են, լոր հանած են որ կեղծ է այս կտակագիրը և թէ իր մահէն մէկ քանի օր առաջ պատրաստուած։

Այս կերպ սուտ ու ճշմասկար տարածմունքեան մը արձագանգ չէինք կրնար ըլլալ մենք, սակայն զարմանքով և ցաւով հրատարակուած տեսանք երէկ առաւօտ թերթի մը մէջ՝ առանց որ եւ է դիտողութեան և քննադատութեան։

Առանց գրելու թէ որքան անհեթեթ է այս կերպ տարածմունքիւն մը, մի առ մի թուենք թէ ինչ տեսակէտներով մեզի համար վաւերական ու ճիշդ է այդ կտակագիրը։

Ա.— Այս տողերը գրողը քանի՜ քանի՜ անգամ է հանգուցեալ Սրբազանին բերնէն. «Կը փափաքիմ որ կարողանամ ապահովել գումար մը, որուն արդիւնքով իմ ցեղէս աղայ մը ի յիշատակ իմ ուսումնասիրեանց դպրանոցին մէջ»։ Այս կէտը կայ կտակագրին մէջ։

Բ.—Երբ կ'առաջարկէինք իրեն որ Սիսնի մէջ հրատարակած յօդուածները ի մի ամփոփելով հրատարակենք, նոյն իսկ մենք հայթայթելով ապագրութեան ծախքը, կը պատասխանէր. «Իմ մահէն յետոյ կրնայ ըլլալ այդ և ձեր վրայ բեռ չ'ըլլար կը յուսամ»։ Այս մասին ալ իր կամքը նոյն կտակագրին մէջ կը գտնենք։

Գ.— Ն. Սրբազնութեան մահէն առաջ գիտէինք թէ, Զմիւռնիոյ Բրէտ Լիմէնէ դրամատան մէջ գրանուած իր ամբողջ ունեցած դրամները փոխադրած է Պ. Մանթաչեանի քով, որուն յայտնած է իր տրամադրութիւնը, նաեւ թերանացի եւ ապա գրաւոր, և իրեւ ապացոյց մեր այս ըսածին, նոյնութեամբ մէջ կը բերենք Մելքիսեդեկ Սրբազանի մահուան հետեւեալ օրը «Սուրհանդակ»ի մէջ մեր հրատարակած սա հատուածը.—

«Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան, ըզմիւռնիոյ վանահանել առաջնորդը, որուն վրայ մեր առաջին էջին մէջ խրմբագրական մը հրատարակած ենք այսօր, կը լսուի թէ 1600 ոսկիի գումար մը ունի Պ. Աղեքսանդր Մանթաչօֆի, իր մտերիմ բարեկամին քով, և յատկացուցած է բարեգործական ձեռնարկներու։ Ակէ զատ Ն. Սրբազնութիւնը կը թողու կարգ մը պահանջներ զանազաններու քով, զոր յատկացուցած է, կ'ըսուի, նոյնպէս բարեգործական ձեռնարկութիւններու։ Այս տեղեկութիւններու ճշդութիւնը տալ կրնանք պիտի հաստատէ Զմիւռնիոյ վարչութիւնը։» (Սուրհանդակ թիւ 1343 ԺԸ քննչաբթի 15 Յուլիս)։

Դ.— Կտակագրին գրութեան ձեւը, իր ազգականներուն ըրած բաշխումը, իր ունեցած դրամներուն եւ գոյքերուն մանրամասնութիւնը, մինչդեռ ինք կրնար գիտնալ. ոչ աբի ծանօթ էր այս կէտը, որովհետեւ հանգուցեալ Սրբազանը ճանչցողները գիտեն որ ինքը ամենեւին նիւթական ու դրամական խնդիրներու վրայ չէր խօսեր, հետեւաբար իր ամենէն մօտաւոր անձերը իսկ գաղափար չունէին իր ունեցածին վրայ։

Ե.— Կտակագրին մէկ պատճէնին ժամանակ Պ. Մանթաչօֆի յանձնելիքը։

Այս պարագաները բաւական կրնան ըլլալ ապացուցանելու որ Մելքիսեդեկ Սրբազան կատարեալ գիտակցութեամբ պատրաստած է կտակագիրը իր մահուանէն առաջ, ամէն կէտերուն մէջ դնելով իր կամքը և իր արամադրութիւնները, որոնք զինքը մօտէն ճանչցողներու համար չատ որոշ ու բացատրեալ են։

Չենք զարմանար երբ կարգ մը մարդիկ խնդիր յարուցանեն այս կտակագրին չուրջը։ Մենք ամէն օր կը տեսնենք մեր չուրջը թէ դրամը, ինչ մարդոց ի՛նչ դիրեր կատարել կուտայ։ Մեր չուրջը տեսնուած այս երեւոյթը կրնայ կրկնուիլ Ծանրկանի եղերքը և անկէ ալ չատ անդին, սակայն միեւնոյն ատեն տարակոյս չենք ունիր թէ Պ. Մանթաչեանց՝ իրրեւ մօտէն գիտակ Մելքիսեդեկ Սրբազանին ամէն բաղձանքներուն եւ իր ժառանգորդները՝ ծանօթ հանգուցեալին ամէն տրամադրութիւններուն, կը յարգեն անոր վերջին կամքը, որ կը բացատրուի մանանգիտ հետեւեալ խօսքերուն մէջ «Հարիւր ոսկի ուղղակի կը կատկեմ որ Աւետարան գնեն եւ իմ անուամբ ձրի ապէս բաշխեն կարօտ դպրոցներու եւ եկեղեցիներու»։

*
**

ՈՎ ՊԻՏԻ ԸՆԴՐՈՒԻ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴ

Միտք զբաղեցնելիք խնդիր մը չէ այս մեզի համար։ Իրաւ է որ Վիճակը կարեւորութիւն ստացած է իրրեւ քաղաքակրթեալ առաջին կեդրոնը Պոլսէն յետոյ, ու վաճառական քաղաք մը միանգամայն, սակայն այս հանգամանքներով օժտուած տեղի մը մէջ առաջնորդը պակաս մը լեցնելու, ուրիշ աղգերու նախդէպ դիրք մը պահելու համար պիտի գտնուի, քան թէ ուղղակի և բառին բուն նշանակութեամբ առաջնորդելու ժողովուրդը։ Այսու հանդերձ Իզմիրցիները մեր անձին ու սրտին մօտ մարդերն են, հետեւաբար կ'արժէ որ այս միջոցին ամէնէն աւելի իրենց գործովը զբաղինք։

Նախ ըսենք թէ Իզմիրցիները եթէ նորընտիր Առաջնորդին օրով ալ պիտի ունենան այն ընթացքը ինչ որ ունեցան հանգուցեալ Առաջնորդին օրով, լաւ կ'ըլլայ որ իրենց Վիճակը թափուր մնայ։

Իրենց ազգային մնաուկին մասին կարաորութեան կերպը, իրենց կալուածներուն վիճակը, իրենց պիւճենին ուղղութիւնը, իրենց դպրոցներու կացութիւնը մեզի ծանօթ է. չկայ Պոլսոյ մէջ եկեղեցական մը (ամէնէն թաղթաստիճաններէն սկսելով) որ մոգական գաւազանով կարդի կանոնի թերէ այդ գործը, ինչ որ պիտի ընենք, ընենք պիտի ընեն, ևՇատկէ զատ նոր Առաջնորդին ամասկանն ալ պիտի հայթայթենք։ Առաջնորդը գործադիրը պիտի ըլլայ իրենց անօրինութիւններուն, որոշումներուն. հետեւաբար պէտք է գտնել այդպէս մէկը, որ անձնական կարողութիւն ունենայ աշխատելու և գործադրելու համար եղած կարգադրութիւնները։ Եթէ այս ամէնուն վրայ խորհած են, թող քաւ ան նորընտիր Առաջնորդին, ապա թէ ոչ իրենց Պոռնայի ամարանոցներուն մէջ բնութեան հրաշալիքները թող դիտեն դէտ ժամանակ մը։

Միւս կողմէ սակայն կ'իմացնենք որ Զմիւռնիացիները ձանձրացած այլ եւս հանգուցեալ Առաջնորդին հիւանդութեան հետեւանքը եղող անգործութենէն, դործունեայ մէկը կը փնտռեն որ ցրուած կարողութիւնները մէկտեղ թերէ, ամփոփէ և զանոնք չարժման մէջ դնէ, ու իրենք գտեր են նաեւ իրենց ընտրելին, նախորդ առաջնորդ Ասլանեան Սրբազանը, զոր մօտէն կը ճանչնան և իրրեւ կարող ու անբասիր մարդ գնահատած ալ են։ Այս մտոք դիմում ալ եղեր է Ասլանեան Սրբազանին, որուն պատասխանը յայտնի չէ. բայց ինչ պատճառ ալ չունի մերժելու այս պաշտօնը, քանի որ Զմիւռնիացիներու վկայականով եպիսկոպոս ձեռնադրուած է եւ Իօաննիսի Վիճակին առաջնորդն է այլ ոչ եպիսկոպոսը։ Եպիսկոպոսութիւնն է որ Վիճակի մը հետ կը կապուի իրրեւ հոգեւոր տեսչութեան պաշտօն. առաջնորդութիւնը կրնայ փոխուիլ երբ մանր-առմիկ աւելի կարեւոր պէտք մը ու Վիճակ մը կը հրաւիրէ։

Զմիւռնիացիները կ'ուզեն ընտրել մէկը որ իրենց ծանօթ ըլլայ եւ իրենք ալ անոր ծանօթ ըլլան. այս փոխադարձ ծանօթութիւնն է պայման ամէն անհատական և հանրային ընթացքներու մէջ. ապա թէ ոչ ապագային չատ վրիպումներ և դժուարութիւններ յառաջ կրնան գալ։

Ասլանեան Սրբազան երբ բաւական տարիներ Զմիւռնիոյ վիճակը հովուելէ յետոյ հարկադրուեցաւ հրաժարիլ, երկու դիտողութիւն ըրին իրեն համար։ Նախ ըսին թէ անկեղծութիւնը այնքան առաջ տարած է, որ ամէնէն խիստ լեզուն կը գործածէ քննադատելի պարագաներու մէջ, մէկ խօսքով սիրք մարդ է, ու երկրորդ թեմական այցելութեան չ'ելլեր ու դանդաղ կը չարժի։ Առաջինն դիտողութիւնը ճիշդ էր և ներքին եպսկ.ի համար պատուաքեր, որովհետեւ իր անձնական օգուտը զոհած էր կարգ մը մարդոց անկաքգութիւնները ձաղկելով և այս կերպով տալով առպացոյցը իր ուղիղ նկարագրին. իսկ երկրորդ առարկութիւնը չափազանցուած ու հետեւաբար անարդար էր, որովհետեւ այդ թուականէն վերջ ուր որ գնաց, Վան. և Իօաննիս, առաջ ապացոյցը թէ դիտէ գործել երբ պէտքը պահանջէ, եկեղեցական մը երբ երկարատեւ պաշտօնավարութեան մը մէջ միայն այս երկու դիտողութիւնն տեղի կուտայ, իր արժանիքէն բան մը չի կորցներ, հետեւաբար Զմիւռնիացիք լաւ խորհուրդ մը ունեցեր են զինքը վերստին հրաւիրելով որ առանձնէ Զմիւռնիոյ առաջնորդութիւնը՝ ինչպէս ըրին Մելքիսեդեկ Սրբազանի համար ալ։

Զմիւռնիոյ Վիճակին առաջնորդական ընտրելի նշանակուած եկեղեցականները անծանօթ են վիճակայիններուն համար և վիճակայինները՝ իրենց համար. հետեւաբար չենք գիտեր թէ որ մարդ ը են կամ իրենց առողջական վիճակը կը ներէ առանձնելու այդ պաշտօնը։ Մենք սա չափը միայն գիտենք թէ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսի առողջական վիճակը չի ներեր քնաւ այդ առաջնորդութիւնը առանձնելու եւ այս յայտարարութիւնը կ'ընենք ոչ թէ Տ. Հմայեակ եպ.ը մօտէն ճանչնալով, այլ լուսաբանութեամբ, երաւութելով իր ասկէ առաջ նմանօրինակ պաշտօններէ առած հրաժարականներով, որոնցմէ մէկն ալ, Զմիւռնիոյ ընտրելութեան առթիւ, այս օրերս պիտի տեսնենք կամ լսենք հարկաւ։

Ասոնցմէ դուրս կան կարգ մը նոր դէմքեր, յօդուածներով ու այլ և այլ հրատարակութիւններով ծանօթ եկեղեցականներ, որոնք Մելքիսեդեկ Արքեպ.ի յաջորդը չեն կրնար ըլլալ. ուրիշ խընդիր եր եթէ Արեւ. Մամլոյ համար յօդուածագիր փնտռուէր։ կ'երեւայ որ բանիմաց մարդ ալ հասկցեր է այս կէտը, և կ'ուզէ իրեն ծանօթ մէկը կոչել նոյն Առաջնորդութեան, որ որքան ալ զերծ ըլլայ կարգ մը դժուարութիւններէ, այսու հանդերձ պէտք է բարձր ձեայ իր կարեւորութիւնը, քանի որ նոյն աթոռը Պատրիարքցուներ, կաթողիկոսցուներ տուած է ազգին ակիզբէն ի վեր, ունենալով մասնաւոր յիշատակութիւն մը ժամանակագրական էջերու մէջ։

Ա. ՄՈՒՊԱՇԵԱՃԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՑԺՄԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԵՌԱԳՐՈՎ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ՂՐԿԵԼՈՒ ՄԵԹՈՏԸ

Գիտական հորիզոնին ծանօթ կրօնաւորի մը «Բանթէլէկրաֆ» գործիքը.— Մորսի հեռագրական գործիքով լուսանկար ղրկելու մեթոտը.— «Տէյլա»յի գիտական քրոնիկագրին ղանեկան մէկ տեսութիւնը.— Ելեկտրականութեան ազդեցութիւնը.— Միանիսցի գիտուն մը ճնճարատութիւնը.— «Թելեֆօթօկրաֆ»ը.— Սելինիում կոչուած մետաղին դերը.— Նորատերներուն աչքը լոյս։

Գրեթէ կէս դար առաջ գիտնական Պ. Դաղէլիի հնարած «բանթէլէկրաֆ» անուն գործիքը Բարիզի և Մարսիլիոյ մէջ կը գործածուէր։ «Բանթէլէկրաֆ»ը Մորսի հեռագրական գործիքին մէկ բարեփոխուած վիճակն է։

Ինչպէս գիտէք, Մորսի գործիքով քաշուած հեռագիրները՝ թղթի երիզի մը վրայ հեռաքերը բացորոշ կարգ մը մասնաւոր նշաններով կը փոխանակուին։ Այս նշանները յատուկ գործիքով մը թղթին վրայ կը տպուին։ Հեռագիրը քաշուած կեդրոնը պաշտօնեայ մը որուած հեռագրալարը Մորսի լեզուին, այսինքն մասնաւոր նշաններու կը թարգմանէ. յետոյ հեռագիրը առնող կողմը այս նշանները ընդունելով դարձեալ հասարակ (սպագրական) լեզուի կը վերածէ։

Սակայն Պ. Դաղէլի տարիներ առաջ իր հնարած գիւտովը երկու կեդրոններու միջեւ տեղի ունեցած թարգմանութեան այս գործողութիւնը ջնջեց։ Այս արդիւնքը ժամանակին այն աստիճան արտասովոր ընդունելութիւն գտաւ, որ կառավարութիւնը տպիպուեցաւ ծրագիրը մը պատրաստել նոր մեթոտին կիրառութեան համար։

Այն տեղները, «Տէյլա»յի գիտական քրոնիկագիրը այս կարեւոր գիւտին մասին հետեւեալ տողերը գրած էր. «Հեռագիր քաշողին գրած հեռագիրը Բանթէլէկրաֆ գործիքին վրայ կը ղրկուի. այս հեռագիրը երբ կեդրոն հասնի, առանց ո և է պաշտօնեայի մը աշխատութեան պէտք ղգալի ընդու, բառը բառին, վանկը վանկին մէջտեղ կ'երէ։ Զոր օրինակ, եթէ ղրկենք թէ Բարիզի մէջ քանի մը տող գիր կը գրէք, կամ պատկեր մը կը յօրինէք, եւ կամ յատկագիծ մը կը պատրաստէք, մէկ-երկու վայրկեան յետոյ, գըրածնիդ, նկարած պատկերիդ, յատկագիծը կէտ առ կէտ երեւան կուգայ Մարսիլիոյ մէջ. վերջապէս բանթէլէկրաֆը ակնթարթի մը մէջ պատկերի, ձեռագրի (ձիօկրաֆ) եւ կամ լուսանկարի մը նոյնութիւնը ի յայտ կը բերէ հեռագրական ուրիշ կեդրոնի մը մէջ։ Շարտար ընդօրինակիչ մը նոյն իսկ չի կրնար գիր մը այսքան արագ օրինակել»։

Հանրի-ը Բարվիլ իր տեսութիւնը կը չարունակէ ու կ'ըսէ.

«Պ. Դաղէլի ժամանակին իր գիւտը մեզի ցոյց տուաւ։ Մղկեփռունդի մը նկարը չինած եւ նոր գործիքով Բարիզի տեսարանը ղրկած էր։ Պ. Դաղէլի պատկերահանութեան մէջ ալ ամաքեօր մըն էր։ Հեռագրով ղրկուած պատկերը բնականէն զգալի տարբերութիւն չունէր։ Այս նոր գիւտէն չլմտրած, քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ, լուսանկարներ, տիրային նամակներ ղրկողներ չէ որ կը պակսէին»։

Պ. Պ. Պէրթավ ու Պանիէ 400 մըղոն հեռաւորութենէ լուսանկարներ ղրկած էին։

Գաղէլիի բանթէլէկրաֆը՝ ամէն մէկը քանի քանի բաւակ բաղկացած երեսուն հեռագրալար առանց դժուարութեան մէկ ժամուան մէջ կը ղրկէ. բայ սասի այս լուրերը «Մթէնօկրաֆ»ով ալ կրընան ընդունուիլ, որ սանեն արագութիւնը անգամ մը եւս չեչտուած կ'ըլլայ։

Բանթէլէկրաֆ կոչուած այս նոր մեթոտը քանի մը բառով բացատրենք։

Ղրկուած կեդրոնը, քիչ չատ կոր գլանի մը վրայ ոճ է լուր մը կը տրոշի, արածայր չարժիչ մեքենայ մը անմիջապէս հեռագիրը պարունակող թղթին աչքեր ձախ, վերէն վար ուղղութեամբ կը սկսի եւեւէջ ընել, և քանի մը վայրկեանէն հեռագրին ամբողջ թղթէ մասը կ'աւելէ պարզապէս. հիմա բանթէլէկրաֆով ելեկտրական հոսանք մը եթէ յառաջ բերուի, այս հոսանքը թղթին մեջտեղ մասէն անցնելով, իսկոյն ընդունելութեան կեդրոնը կը հասնի, հոն եւս կոր գլանիկ մը կայ ուր քիմիապէս պատրաստած թուղթ մը կը դրուի, հեռագիրը առնելու և ընդունելու համար։

Ինչպէս վերը բացատրեցինք, ելեկտրական հոսանքը թղթին մեջտեղ մասէն անցնելով հեռագիրը առնող կողմը հասածին պէս, հոն ընդունելութեան մասնաւոր թղթին վրայ հեռագիրը սեւ գծերով կը նշանակուի հետզհետէ, որով ղրկուած հեռագիրը պատկերը կէտ առ կէտ ցոլացուցած կ'ըլլայ։

Տեսականին մէջ ասկից չատ պարզ կ'երեւի, բայց Դաղէլի զայն գործնականապէս ցուցընելուն համար չատ մը դժուարութիւններու ենթարկուեցաւ. նախ երկու գործիքներու միջեւ ժամանակի համաձայնութեան մը գտնել պէտք էր. երկու կեդրոններու մէջ ալ, թղթին մեջտեղ մասէն ելեկտրական հոսանքի մը անցնելուն տեղի առնող չարժիչ գործիքներուն ժամերը համաձայն պէտք է ըլլան։

Պ. Լարնէ, այս երկիւղներն ալ առչինչ գրելով վերջապէս թերութիւններէ զերծ վիճակի մը բերած է այս գիւտը։

Գաղէլիի մեթոտը բոլոր Ցրանսայի մէջ լաւ ընդունելութիւն գտած էր։

Սակայն պահ մը Գաղէլիի Բանթէլէկրաֆը մէկ կողմ նետուեցաւ, բայց զարմանալի է որ անկէ ետքը հնարուած այս տեսակ գործիքներն ալ հանրային ընդունելութիւն չգտան. նոյնիսկ չատ մը առաւելութիւններ ունենալով հանդերձ բանթէլէկրաֆին չափ հեռաւոր տեղերէ չէին բաներ։

*
**

Այս օրերս, Միւնիխցի բնագէտ մը ուրիշ կէտի մը վրայ հիմնուելով, զարմանալի գործիք մը չինած է։ Այդ անձը՝ Տքտ. Բորտ՝ իր հնարած գիւտը «Թելեֆօթօկրաֆ» անունով կկրտած է, որ այժմ հանրային ուշադրութեան առարկայ դարձած նորոյթ մըն է։

Բորտի մէթոտը չատ ուշագրաւ է. անիկա ամէնուս ծանօթ երկու կանոնի վրայ հիմնուած է.—

Ա. Ինչպէս գիտէք, Սելինիում կոչուած հանքային մարմինը, մինչեւ որ լոյսի հետ չվճուռ չունենայ, ելեկտրական հոսանքի մը յառաջ գալուն չի նպաստեր։ Սելինիումի ադդեղ լոյսը ո'րքան սաստիկ ըլլայ, ելեկտրական հոսանքն ալ նոյն համեմատութեամբ աւելի չատ եւ դիւրաւ ձեռք կրնայ բերուիլ։

Բ. Ապակիէ խողովակի մը երկու ծայրերը հանքային թելեր մտցուցէք, (էլեհիլէմէնթ), այս թելերը քանի մը միլիմէթր հեռու մնան միմեանց, խողովակի մէջի օդը օդանան մեքենայով պարպեցէք, և թելերը ելեկտրական հոսանքի մը հետ հաղորդակցութեան մէջ դրէք. և անոնց անմիջապէս ապահովի խողովակը լոյսի մէջ պիտի ղրկուի։

Այս երկու կանոնները յիշելէ յետոյ

«Թելեֆօթօկրաֆ»ի մասին հակիրճ գաղափար մը տալու խնդիրը կը դիւրանայ։

Ֆօնօկրաֆի գլանիկին յար եւ նման յամրօրէն դարձող գլան մը ենթադրենք, այս գլանին վրայ խիստ նուրբ թաղանթ մը կը դրուի, յետոյ գլանը մութ պահարանի մը մէջ կը զետեղուի։ Մէկ կողմէն փոքր պատուհան մը, պզտիկ ծակ մը կայ, որ ուղղուած ատեն կը բացուի կը գոցուի։ Ծակին առջեւը ապակիէ պզտիկ խողովակ մը կը գտնուի, որ ելեկտրական հոսանուտներով լուսաւոր վիճակի մը կը հասնի։ Խողովակը՝ ի պահանջել հարկին լոյս առաջ բերելու համար ելեկտրական կայծեր ժայթքող մեքենայի մը հետ չփման մէջ է. ահա թելէֆօթօկրաֆին լուսանկար ընդունող մասը ասկէց կը բաղկանայ։

Լուսանկար զրկելու յատուկ մասն ալ շատ պարզ է, դարձեալ գլանիկ մը՝ որուն վրայ պատկերը կը դրուի. այս գլանը և վերեւ յիշուած ընդունելութեան գլանը միեւնոյն ատեն կը սկսին շարժիլ։ Գլանը ապակիէ շինուած է, անանկ ձեւով մը որ ճաճանչաւոր ելեկտրական լոյսի մը ազդեցութեանը կը նպաստէ։

Այս ճաճանչաւոր լոյսը, լուսանկարին վրայ աջէն ձախ, ձախէն աջ, վերէն վար պարզապէս շրջան կ'ընէ եւ Գազէլի գործիքին նման ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։

Գործիքին առջեւը քանի մը կտոր Սէլէնիում դրուած է, ասոնք ալ հեռագրաթելին միացուած են։ Լոյսը լուսանկարին սեւութեանը համեմատ պատկերին կ'անցնի եւ սէլէնիումը կը լուսաւորէ, պատկերին ամէն մէկ մասը սէլէնիումին լոյս մը կը զրկէ։ Լուսանկարին մէջ եղած սեւութիւնը, ճերմակութիւնը իսկոյն ամբողջութեամբ սէլէնիումին կը փոխանցուի, սէլէնիումն ալ իր ընդունած լուսաւոր ելեկտրական հոսանքը լուսանկարին սեւութեանը, ճերմակութեանը համեմատ հեռագրաթելին կը յանձնէ, այս ելեկտրական հոսանքը ուղղակի ընդունելութեան մեքենան պարունակող կեդրոնը կը հասնի, եւ նոյնութեամբ կուգայ կը հանգչի ելեկտրական կայծեր արձակող գործիքին մէջ։ Վերջէն, ինչպէս արդէն բացատրեցինք, ընդունելութեան մասին ապակիէ խողովակը կամաց կամաց պատկերին շուքին համեմատ այլ ընդայլոյ լոյսեր առաջ կը բերէ, ակնթարթ մը ետք ահա լուսանկարը բնական գոյներով կը պատկերանայ։

Ահաւասիկ նոր մեթոդ, նոր գիւտը։ Քորնեան մեթոտը ո՛չ միայն լուսանկարներու, այլ եւ ուրիշ ամէն տեսակ գիրերու, ձեւերու, յատակագիծերու համար ալ կրնայ գործածուիլ, մանաւանդ թէ փոխանցման ատեն արտասովոր արագութիւն մըն ալ ունի, 20-40 բառ՝ գիրը առանց ո եւ է այլափոխում ունենալու 3 վայրկեանէն ուրիշ տեղ մը կրցած է զրկուիլ։

Եթէ «Սթէնօկրաֆ» գործածուի, արագութիւնը հինգ անգամ կը բազմապատկուի։

Այսօր, 12 սանդիմեդր լայնութիւն, 16 սանդիմեդր բարձրութիւն ունեցող լուսանկար մը կէս ժամէն կը զրկուի, միայն թէ ընդունող կեդրոնին մէջ պատկերին մակերեւոյթը փոքր ինչ պզտիկնալու անպատեհութեամբ։

Փոխանցուած պատկերները այնքան կատարելագործուած չեն դեռ. այսու ամենայնիւ մոռնալու չէ թէ գործերնիս նախափորձերու հետ է տակաւին։

Ինչ որ ալ ըլլայ, Տքդ. Քորն շնորհաւորելի է իր յաջողութեան համար։

Ա. ՉՊՈՒԽՃԵԱՆ

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի

երկուշաբթի օրուան թիւը (21 Յլս.) սպառած ըլլալով, անոնք որ նոյն թիւէն բերեն, փոխարէն երկու նոր թերթ պիտի ստանան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՊԸ
ՊԻՈՍ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեքշաբթի օրը կէս օրէն առաջ ժամ 11.15ին իտալական երեք վաշտ զօրքեր համաչափ քայլերով գացին եւ զուգահեռական շարքով շարուեցան Հռոմի Ս. Պետրոս եկեղեցիին ճակատին դիմացը։ Նոյն վայրկեանին բացուեցաւ արտաքին պատշգամը, որուն առջին պարզուեցաւ կերպաս կտոր մը։ Ցետոյ երեւցաւ խաչակիր մը. խոր լռութիւն տիրեց, որու միջոցին լրուեցաւ. Nuntio vobis gaudium magnum. Habemus Papam. !

Այն ատեն երեւցաւ Վենետիկի Պատրիարքը, որ խանդավառ ցոյցերով ընդունուեցաւ։ Փողերը սկսան հնչել, ողջունելով նորընտիր Պապը։ Հռոմի բոլոր փողոցներուն մէջ անմիջապէս տարածուեցաւ Տ. Ճիուզէբբէ Սարթոյի անունը։

Նոյն առաւօտէ սկսեալ խուռն բազմութիւն մը կը դիմէր Ս. Պետրոսի հրապարակը։ Արեւը կը շողար ճառագայթարձակ, և ամէն մարդ քրտինքի մէջ էր։ Պորկոի մէջ սրճարաններն եւ զբօսարանները լեփ լեցուն էին։ Փողոցներուն մէջ խլացուցիչ խժլտուք մը կը լսուէր, և այս ու այն կը գոչէին. «Այսօր Սան-Տօմէնիքօ է, պէտք է որ Պապը ընտրուի»։

* *

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ինչպէս ըսինք, նորընտիր Պապը ժողովրդային ծագում ունի։ Իր քոյրերէն մէկը՝ Անթօնիա, կարուհի է Սալձանոյի մէջ, Մէսթրի մօտ, և ամուսնացած է Ցրանչէսքօ տէ Պէի հետ։ Միւսը՝ Լիւչիա՝ կինն է Լուիճի Պօչինի, որ մատուռին մէջ լուսարար է և առուտուրով ալ կը զբաղի։ Իր ծննդավայրին՝ Ռիէզէի մէջ, նորընտիր Պապին հօրենական տունը կը բնակի իր Թերէզա քոյրը՝ կինը Բարօլին անուն մէկու մը որ ծխախոտ, աղ եւ գինի ծախող խանութպան մըն է։ Իր պառաւ մայրը և տակաւին չամուսնացած երեք քոյրերը ցարդ կը բնակէին իրեն հետ որ եղբայրներուն ամէնէն երէցն է։ Իր Անճէլօ եղբայրը գինեպան է Մանթուայի մէջ։

Տ. Սարթօ, երբեւ Վենետիկի պատրիարք իր պաշտօնավարութեան վաւերացման մասին դժուարութիւն չկրեց։ Իտալիոյ կառավարութիւնը անհպատ չէր իրեն, բայց սկզբունքի խնդիր մը հանեց, երբեւ Վենետիկի հանրապետութեան յաջորդ, պահանջելով պատրիարքը անուանելու իրաւունքը։

Ումպէրթօ թագաւորին Վենետիկ ուղեւորելու միջոցին, առանց Վատիկանի զեկուցման, ներկայացաւ նոյն վեհապետին։ Նոյն իսկ կը կարծուի թէ հրահանգ ստացած էր մեկուսի մնալու։ Իտալիոյ արքայական ընտանութեանց հետ իր յարաբերութիւնները միշտ լաւ եղած են։ Վենետիկի նոր զանգակատան հիմնարկութեան առթիւ Տ. Սարթօ ըսած է. «Լաւ է միեւնոյն ժամանակ կրօնական մը և հայրենասէր մը ըլլալ», եւ յարեց թէ ծննդավայրի սէրը՝ կրօնի զգացումին միացած հրաշալի արդիւնքներ կուտան։

* *

ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ.—ՓԱԿԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Շաբաթ առտու ժամ 9ին (Ը. Ե.) միջոցներ ձեռք առնուեցան բացուելու համար չորս աշտարակները, որոնք Փակաժողովին անդամները հաղորդակցութեան մէջ կը դնեն դուրսի հետ։ Իւրաքանչիւր աշտարակի առջեւ եկեղեցական թէ աշխարհական վեց պաշտօնեաներ կը հսկէին։ Հսկողութիւնը չափազանց խիստ էր։ Դրկուած եւ եկած նամակները եւ հեռագիրները կը բացուէին ու կը կարդացուէին։ Նոյն առտուան կարդինալները—եւ մասնաւորապէս օտարականները—հեռագիրներ ուղղեցին իրենց առողջութեան մասին։ Կարդինալներու թղթածրարները խիստ շատ էին։ Թօնքլավի վրայ գրութիւններ պարունակող բազմաթիւ լրագիրներ ուղղուած էին կարդինալներուն։ Բոլոր յղուածները կը կարդացուէին իրենց տէրերուն յանձնուելէ առաջ, եւ անոնցմէ ոմանք ալ չյանձնուեցան։ Նոյն առտուն մեծ քանակութեամբ պաշար ներածուեցաւ Փակարանը՝ յաջորդ օրուան համար. յիշենք ի մէջ այլոց կենդինար մը սառոյց, Թարմ հաց, 300 հաւ, պտուղ, միս եւն.։ Հսկողութիւնը այնքան խիստ էր, որ ներս մըտցուած հաւերուն եւ ձուկերուն անգամ փորը ճեղքելով կը նայէին, անցնելու թողուլէն առաջ։ Թօնքլավի մէջ փակուողներու աւելցուք կերակուրները աղքատներուն կը բաժնուէին։ Միայն Օրէլիա կարդինալին հասցէին եկած նամակները չէին բացուեր կամ քններ։

* Փակարանին տեւողութեան երեք օրերուն ալ խուռն ամբոխ մը կը սպասէր Ս. Պետրոսի հրապարակին վրայ, ծխանէն ելլող մուխը դիտելու։ Բազմութիւնը միշտ աչքը ծխանին յառած, անկէ ելլող մուխին գոյնէն կը հասկնար իւրաքանչիւր քուէարկութեան արդիւնքը, միշտ յուսախաբ ըլլալով։ Կիրակի օրը 100000 հոգի կը գտնուէին Ս. Պետրոսի հրապարակին վրայ։ Ասոնց մէջ կային զօրավարներ, նախարարներ եւ դիւանագէտներ։ Բազմութիւնը մինչեւ գիշեր սպասեց։

* Փակաժողովին համար 750000 ֆրանք ծախք հաշուուած է։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԻՌԼԱՆՏԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Անգլիոյ թագաւորը և թագուհին Իռլանտայէն Լոնտոն դարձան։ Նոյն Վեհափառութիւնք յուլիս 21ին Իռլանտա ոտք կոխեցին, և գրեթէ բոլոր քաղաքները պատեցան, ջերմ ընդունելութիւն մը գտնելով ամէն կողմ։ Շաբաթ օրը, մեկնելէ առաջ, Էտուըրտ թագաւորը հետեւեալ պատգամագիրը ուղղեց, որ իր զգացած տպաւորութիւնները կը ցոլացնէ.—

«Իռլանտացի ժողովուրդիս.— Իռլանտայէն մեկնած պահուս կը փափաքիմ իմ Իռլանտացի ժողովուրդիս յայտնել թէ որչափ խորապէս զգածուեցայ այն բարեացակամութենէն զոր ցոյց տուին թագուհին և ինծի։ Նախորդ այցելութիւններու մեր փորձառութիւնը արդէն յուսալ կուտար մեզի տաքսիրտ ցեղի մը աւանդական ջերմ ընդունելութիւնը։ Բայց իրողութիւնը մեր յուսացածն ալ անցաւ։ Ուր որ գացինք, քաղաք կամ գիւղ, ժողովուրդին ամէն դասակարգերուն կողմէ եղած հաւատարմութեան եւ խանդաղատանքի ցոյցերը տեւական տպաւորութիւն մը ըրին մեր սրտին վրայ։ Այդչափ յանկուցիչ երկրի մը և այդչափ լաւ օժտուած ժողովուրդի մը համար ամէնէն ջերմ զգացումները կը տածենք. հետեւաբար մեր այցելութեան միջոցին ամենամեծ գոհունակութեամբ մըն էր որ իմացայ այն յոյսը թէ աւելի պայծառ օր մը ծագիլ կը սկսի Իռլանտայի վրայ։ Ջերմապէս կը սպասեմ այդ յոյսին իրականացման։ Այդ իրագործումը, Աստուածային Նախախնամութեան տակ, մեծապէս կախում ունի անձնավստահութեան և գործակցութեան շարունակական զարգացումէն, լաւագոյն և աւելի դրական կրթութենէն, առեւտրական և ճարտարագործական գործունէութենէն, և այն փոխադարձ հանդուրժողութենէն և յարգանքէն զոր կը սորվեցնէ Իռլանտայի ժողովուրդիս՝ իրենց հանրային գործերու վարչութեան մէջ վայելած համակրութիւնը։ Ջերմեռանդօրէն կ'աղօթեմ որ ազգային բարօրութեան այս եւ ուրիշ միջոցները տարուէ տարի բազմապատկուին Իռլանտայի մէջ, եւ խաղաղութեան, գոհունակութեան և բարգաւաճութեան օրհնութիւնները առատօրէն շնորհուին անոր։

ԷՏՈՒԸՐՏ Թ. ԵՒ Կ.»

Այս պատգամագրէն օրինակներ ցրուեցան Իռլանտայի ամէն կողմը։

* Արքայական այցելութեան առթիւ, Լորտ Այվիկ 50000 անգլ. ոսկի նուիրեց Տըպլինի հիւանդանոցներուն, ինչպէս կը ծանուցանէր հեռագիրը։ Այս գումարը պիտի բաժնուի առանց կրօնի խտրութեան։

* Թագաւորը և թագուհին անյուսալի ընդունելութիւն մը գտան նաեւ Քորքի մէջ, ուր այցելեցին Անգլիա դառնալէ առաջ։ Բարափին վրայ ահագին բազմութիւն մը խռնուած՝ խանդավառ կերպով կը ծափահարէր Անգլիոյ վեհապետները։ Իրեն ներկայացուած ուղերձներուն պատասխանելով, Էտուըրտ թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց թագուհիին և իրեն եղած հաւակիր ընդունելութեան եւ հաւատարմութեան համար։ Ըսաւ թէ իր այցելութեամբը աւելի յստակ գաղափար մը կազմեց իռլանտական կեանքին կարգ մը պայմաններուն վրայ եւ թէ ինքզինքը երջանիկ պիտի զգայ, եթէ իր այցելութիւնը երկրին համար օգտակար արդիւնքներ տայ, ինչպէս կը նախատեսուի։ Ես ալ ձեզի հետ կը յուսամ թէ այն օրէնսդրական միջոցները որոնցմով կը զբաղի այս միջոցին անգլիական խորհրդարանը, հզօրապէս պիտի նպաստեն Իռլանտացի ժողովուրդիս բարեկեցութեան։

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ.—Ռուսական կառավարութիւնը որոշեր է 13 միլիոն րուբլի յատկացնել Բորթ Արթիւրի մէջ նոր ամրութիւններ շինելու համար, մանաւանդ Տալնիի ապահովութեան համար։ Երբ այս շինութիւնները աւարտին, ամրութիւններու անընդհատ գիծ մը հաստատուած պիտի ըլլայ Բորթ Արթիւրէն Տալնի, 58 քիլոմեդր երկայնութեամբ։ Մոսկուայէն 2000 զօրք հասեր է Բորթ Արթիւր, 24,000 հոգի ալ ճամբան են։

ՉԱՐԻՆ ՅԱՐԳԱՆՔԸ.— Պետերսպուրկէն կը ծանուցանեն թէ անցեալ շաբթու Սարոֆի մէջ, Ս. Սէրաֆիմի գերեզմանը պատգարակով մը Մայր եկեղեցի փոխադրուեր է։ Պատգարակը բռնած էին Զարը, Մեծ-Դուքսերը և աբբաները։ Մայր կայսրուհին, Զարուհին, Մեծ-Դքսուհիները եւ ահագին բազմութիւն մը թափօրով կը հետեւէին։ Շաբաթ օրը սուրբին նշխարները հանդիսաւորապէս թաղուեցան Զարին, Մեծ-Դուքսերուն և աբբաներուն կողմէ։

ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ կը քննուի Հունգարիոյ մէջ, և հետզհետէ նոր յայտնութիւններ մէջտեղ կ'ելլեն։ Վկաներէն Երեսփոխան Օլէյ քննիչ յանձնաժողովին մէջ, յայտարարեց թէ մէկէ աւելի կաշառակերութեան փորձեր եղած էին։ Ուրիշ վկաներու յայտարարութենէն կը հասկցուի թէ Ֆիումէի կառավարիչ կոմս Ցաբարի ընկերվարականներուն հետ ալ կը բանակցէր, որպէսզի դադրեցնեն իրենց ընդդիմութիւնը։ Երեսփոխան Վէցի ըսաւ թէ զինքն ալ կաշառելու փորձեր եղած էին։

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ.— Իտալիոյ թագաւորին ազգականներէն, Ապրուցցիի դուքսը տասնըհինգ օրէն յածանաւակով մը ճամբայ պիտի ելլէ, աշխարհի շրջանը ընելու համար։

ՉԻՆԱՑԻ ԼՐԱԳՐԱՊԵՏ ՄԸ, Շէն Ջիէն, Բեքինի մէջ սպաննուեցաւ գաւազանի հարուածներով, տրուած հրամանի մը համաձայն։ Դատավճիռը գործադրուեցաւ Պատիժներու Խորհուրդին պաշտօնատան մէջ։ Ամբաստանեալը երկու ժամ չարունակ մտրակուեցաւ պայպուէ ճիպոտներով, այնպէս որ թեւերուն, սրունքներուն, և կռնակին միսերը կտոր կտոր եղան։ Մարդը արդէն մեռած կ'երեւէր, երբ դահիճները, վախնալով թէ մարած է և կրնայ նորէն ողջնալ, ամուր չուան մը կապեցին վիզը և այդ վիճակին մէջ ձգեցին մարմինը մինչեւ առտու։ Այս լուրը մեծ խրարանցում պատճառեր է օտարականներուն մէջ։ Պաշտօնական տեղեկագրին մէջ գրուած է թէ Շէն Ջիէն գլխատուած է։

ՉԻՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ նկատելով որ Չինաստան զէնք ներածելու դէմ դրուած արգելքը կը լրանայ օգոստոսին, հիմակուընէ 23,000 հրացան և 48 դաշտային թնդանօթ ապսպրեր է Ճարոն և 50 արագաձիգ թնդանօթ՝ Գերմանիա։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Դպրոցական կարգադրութիւններու և փոփոխութիւններու շրջանին մէջ կը գտնուինք. ամէն կողմ ուսուցչական և տեսչական փոփոխութիւններ կ'ըլլան։ Մանասէ էֆ. Սուլթանեան որ մինչեւ հիմա բարւոք կերպով վարած էր Պէշիքթաշի վարժարանին տեսչութիւնը, տնօրէն ընտրուեր է Սամաթիոյ վարժարանին, եւ Կարապետ էֆ. Պալապանեան՝ ձեռնհաս ուսուցիչ մը՝ կոչուեր է Կէտիկ-Փաշայի վարժարանին տնօրէնութեան։ Այս երկու փոփոխութիւնները մասնաւորապէս նշանակելի կը նկատենք այս անգամ, որովհետեւ տարւոյն շըրջանին մէջ այս երկու դպրոցները ամէնէն աւելի խօսեցնել տուին իրենց վրայ, եւ ոչ նուազ քննադատուեցան վարիչներու տնօրէնութեան համար։ Կը յուսանք որ ա՛լ ասկէ վերջ գոհացուցիչ տեղեկութիւններ կ'առնըւին անոնց մասին։ Սակայն ինչ որ ցաւալի է, կը լսենք որ մէկ քանի թաղերու մէջ ինչպէս Կէտիկ Փաշա, մէկ երկու ուսուցիչներ (ձայնաւոր եւ բաղաձայն անձեր) որոնք այդ վարժարանը քննադատութիւններէ փրկելու համար անցեալ շրջանին մէջ բան մը չկրցին ընել, մէջ տեղ ելեր են եւ կ'ուզեն որ կամ իրենք ըլլան տնօրէն և կամ իրենց ուզած որ եւ է մէկը, ու այս նպատակին հասնելու համար սուտ տարաձայնութիւններ կը հանեն, մտքերը շըփոթեցնելու եւ իրենց նպատակին մէջ յաջողելու համար։ Ասոնց միանգամ ընդմիշտ առաջքը առնելու համար, Թաղ. Խորհուրդը պէտք է քաջութիւն ունենայ վտարելու այս տեսակ մարդերը դպրոցական յարկերէն, առանց սեւէ նկատումի, եւ եթէ Թաղ. Խորհուրդ մը այնչափը ընելու քաջութիւնը չունի, պէտք է ինք տեղի տայ ու քաշուի պաշտօնէ։ Մինչեւ որ այս մարդերը չափաւորուելու համար պէտք եղած աղդու խրատը չառնեն, խելքերնին գլուխնին չի գար և չեն կրնար զգալ թէ իրենց ասպարէզին մէջ յաջողելու միակ գաղտնիքը աշխատիլ, զարգանալն է, և ոչ թէ սրճարաններու, տուներու անկիւնները քսութիւններ ընել ու մարդ զրպարտելը։ Մենք ոչ Սուլթանեանը պաշտպանելու միտք ունինք եւ ոչ Պալապանեանը. երկուքն ալ մեզի համար միւսներուն նման ազգային ուսուցիչներ են, սակայն կը տեսնենք ու կը լսենք որ երկուքն ալ իրենց ասպարէզին մէջ զարգանալու հետամուտ ու աշխատասէր մարդեր են. ու այսպիսիներն են որ կը ճանչցուին ու կը փնտռուին և ոչ թէ կարգ մը դատարկապորտ անձեր։ Ամենուրեք, ուր որ դաստուներ իրենց պաշտօնէն դուրս այս տեսակ գործերու կը միջամտեն, պէտք է վտարուին ու ճամբուին. իրենք այն ատեն միայն ձայն ունին երբ իրենց խորհուրդին կը դիմուի, ապա թէ ոչ պէտք է լուռ մնան, որպէսզի Թաղ. Խորհուրդներու ու Հոգաբարձութիւններու պաշտօնը չդժուարանայ, եւ իրենց անձնուիրաբար ստանձնած գործը յաջողապէս գլուխ հանելու կարող ըլլան։ Մօտակայ կարեւոր գաւառէ մը տեսչութեան համար մէկը ուզուեցաւ մեզմէ, ու չգտանք անպաշտօն ձեռնհաս փորձ անձ մը՝ յանձնարարելու համար։ Ինչ ոսկիի չափ ամսաթոշակ պիտի վճարուի այդ անձին և ինչպէս յայտնի է, գաւառի մը համար պզտիկ գումար մը չէ այս։ Ինչո՞ւ համար մեր ուսուցիչներուն մէջ չեն գտնուիր դպրոց վարելու կարող ձեռնհաս անձեր. անտարակոյս ասպարէզ. պէտք է յառաջադիմել, զարգանալ, փոխանակ շատախօսութեամբ եւ գանհիկ կերպերով ժամանակ անցընելու. լաւ չէ՞ր կարդալ սորվիլ դպրոցավարութեան պայմանները, մանկավարժութեան կերպերը, ուսուցչական եւ ուսանողական պայմանները՝ ասոնց հետ միացնելով մարդավարութիւնք եւ անձնական բարոյական։ Լեզուական ու գիտական սեւէ ճիւղի մը մէջ մասնագէտ ըլլալ և անձնապէս բան մը չարժել բաւական չէ. պէտք է բոլոր պայմանները միացնել, և այն ատեն ուսուցիչներու գործ չի պակսիր, ու եթէ ոչ այսօր՝ գոնէ վաղը կը ճանչցուի իրենց արժանիքը, եթէ իրօք բան մը կ'արժեն ու արժանիք մը ունին։

——o——

ՊԱԼԱԹի քարոզիչ Տ. Կորիւն Վ. նամակաւ մը մեզի կ'իմացնէ որ տեղւոյն Աղքատախնամին՝ Էտիրնէ Գափուի գերեզմանատան որմափակութեան համար տուած 40 ոսկին ոչ թէ նուէր է, այլ առկոտաւոր փոխատուութիւն, առանձին մուրհակով, և թէ այս գործողութիւնը իր միջոցաւ եղած ըլլալով, նոյն գումարը պիտի վճարուի պատուոյ շինութենէն ետքը։ Երեքշաբթի օրուան «Սուրհանդակ»ի մէջ այդ մասին գրուած հատուածը կարելի է ամփոփել հետեւեալ կերպով. «Աղքատախնամները իրենց դրամը նպատակէն դուրս պէտք չէ գործածեն»։ Մենք առաջին անգամ չէ որ այս սկզբունքը կը պաշտպանենք, գիտնալով նաեւ որ Էտիրնէ Գափուի գերեզմանատունը որմափակելու գործը կարեւոր գործ է. սակայն ի՞նչ պիտի ըսենք եթէ վաղը ուրիշ կարեւոր գործ մը պատահի ու մեզի ըսեն թէ «Ի՞նչ նկատումով որ այդ պատուոյ շինութեան համար տուիք, հիմա ալ մեզի տուէք, տակաւով, մուրհակով՝ չէ՞ մի, մենք ալ կուտանք»։ Ո՞ւր կ'երթայ այս գործին ծայրը։ Աղքատախնամները եթէ դրամ կ'աւելցնեն պատահական աղէտներու և արկածներու համար է, օրինակի համար հրդեհ, երկրաշարժ, համաճարակ հիւանդութիւն եւն. այս տեսակ աղէտներ ե՞րբ կը պատահին, մարդ չի գիտեր. հետեւաբար պէտք է պահեստի ու պատրաստ ունենալ աւելցած դրամը, այդ տեսակ յանկարծական կարօտութեան մը ատեն օգնութեան հասնելու համար չքաւորներու, կարօտեալներու։ Այս սկզբունքէն դուրս բան չենք ճանչնար. և եթէ տասը վըկայով ու մուրհակով ալ ըլլայ փոխատուութիւնը, ամենեւին պատճառ չի կրնար ըլլալ մեր գրածէն տեղ մը ետ առնելու։

ՅՈՒՆԱՑ Պատր. փոխանորդը Տ. Գալինիքոս երէկ Պատրիարքարան գալով, ի դիմաց Տ. Եոաքիմ Պատրիարքին շնորհակալութիւն յայտնեց Ս. Պատրիարքին, որ իր փոխանորդին միջոցաւ որպիսութիւնը հարցուցած էր Յունաց Պատրիարքին, որուն վրայ կատարուած էր բժշկական գործողութիւն մը՝ յաջող հետեւանքով։ Տ. Գալինիքոս ապա Փոխանորդարան իջնելով նոյնպէս շնորհակալութիւն յայտնեց Տ. Գաբրիէլ եպիսկ.ի։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 27

ՈՃԻՐԸ եւ ՍԷՐԸ

ԳՐԵՑ՝ ԲԻԷՌ ՄԱԷԼ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՊԱՏՐԱՆՔ ԵՒ ՏԱՌԱՊԱՆՔ

5.

ՍԻՐՈՅ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Երիտասարդը մէկ քանի բառեր կակազեց։ Բայց Կապաբէլ բան մը չհասկցաւ այդ պատասխանէն ու չարունակեց յուզումով մը.

—Ա՛յնքան կ'արտորայի ձեզ տեսնելու որ... Ա՛հ, այս ճամբորդութիւնը։ Անիկա երազի պէս անուշ պիտի ըլլար, եթէ դուք հետը ըլլայիք, բայց տանջանք մը եղաւ մանաւանդ վերջին շաբաթուս։

«Այն կինը՝ որուն հայրս վստահած է զիս, տարօրինակ արարած մըն է։ Եթէ հօրս նկատմամբ ունեցած յարգանքս չըլլար, ամէն բան պիտի ըսէի անոր։ Վերջապէս այս կինը քսան տարուան բարեկամուհի մըն է հօրս, որ կ'երեւայ թէ երախտապարտութիւն մը ունի անոր հանդէպ։ Այս երախտապարտութիւնն է որ զինքը կ'արգիլէ անոր դէմ խօսելու։

—Տիկին տը Լարզաքի համա՞ր կ'ըսէք, հարցուց Օլիվիէ։

—Նոյն ինքն, բարեկամս։ Արդէն խօսած եմ ձեզի իր մասին։ Տղայութեանս ատեն ա՛յնքան քիչ գուրգուրանք մը ունէր ինծի համար որ ես ալ իրեն չհամակրեցայ բնաւ։

«Հօրս հետ մեր ճամբորդութենէս Ֆրանսա վերադառնալնուս, երբ նորէն հանդիպեցայ իրեն, կը յուսայի որ պիտի կրնամ իրեն նկատմամբ զգացած զզուանքս պարտկել. բայց ո՛չ, միշտ միեւնոյն հակակրութիւնն է որ կը զգամ։

—Ըսել է գանգատելու պատճառ մը ունիք իրեն դէմ։

Աղջիկը վարանեցաւ որոշ պատասխան մը տալու։

—Այո՛ կամ ո՛չ, ըսաւ յետոյ։ Իրաւ է թէ մեր ճամբորդութեան միջոցին աչալուրջ կերպով հսկեց իմ վրայ, եւ կրցածը ըրաւ՝ իմ վստահութիւնս շահելու համար։ Բայց հասկցայ անմիջապէս թէ ինծի համար իր ունեցած հոգածութիւնը իրեն նպատակ ունէր իմ սիրելի գաղտնիքս, աւելի ճիշդ՝ մեր գաղտնիքը։

—Մեր գաղտնի՞քը, ընդմիջեց ուսանողը, բայց ինչո՞ւ համար, սիրելիս, ի՞նչ պատճառաւ։ Մեր գաղտնիքը ինչպէ՞ս կրնայ շահագրգռել այդ կինը։

«Անիկա ձեր գործերուն խառնուելու բնա՛ւ իրաւունք չունի կարծեմ. Չէ՞ որ դուք ազատ էք ձեր սրտին թելադրութեան համաձայն շարժելու, երբ մանաւանդ ձեր հայրն ալ հաւանութիւն կուտայ։ Չեմ կրնար հասկնալ թէ ինչ պատճառ ունիք վախնալու նոյն կնոջմէն։

—Այդ պատճառը պիտի հասկնաք, երբ ըսեմ թէ այս կինը ձենէ քիչ մը աւելի մեծ տղայ մը ունի որուն աչքը իմ վրաս է։

—Ա՛հ, ըրաւ Օլիվիէ տը Ժանգուռ, որուն բիբերը կը փայլկտէին։ Ի՞նչպէս մէկն է այդ պարոնը։

—Բառնըութեը, քսանըհինգ տարեկան շատ գեղեցիկ երիտասարդ մըն է, բայց անանկ դիմագծութիւն մը ունի որ կը վախցնէ զիս քիչ մը։ Ուրիշ մէկուն դէմքին վրայ ա՛յնքան անպատկառութիւն և լկտիութիւն տեսած չեմ դեռ։

«Արդէն ըսած եմ ձեզի թէ պզտիկութեանս ատեն որքան կը նեղէր զիս այդ չար տղան։ Հօրս հետ ըրած ճամբորդութենէս ետքը երբ Բարիզ վերադարձայ, չգտայ զինքը. ըսին որ Ամերիկա գացած է։ Տհա՛ն՝ք, անանկ կը վախնամ որ իր անամօթ նայուածքներէն... Կը կարծեմ թէ այս մարդը և մայրը երկու թշնամիներ են որ իմ դժբախտութիւնս կ'ուզեն։

—Օ՛հ, մինչեւ երիտասարդ ուսանողը սեղմելով բռունցքը, ուզածնուն ափ սպառնալիքներ թող ընեն. ես բնաւ անոնց առիթ չեմ տար որ ո եւ է վնաս հասցնեն ձեզի. բաւական է որ ես մտրակեմ մէյ մը այդ ծիծաղելի մարդը։

Կապի սարսափի պզտիկ ճիչ մը արձակեց։ Բռնեց Օլիվիէի ձեռքէն և,

—Կ'աղաչեմ, Օլիվիէ՛, ըսաւ, մի՛ բարկանաք այսպէս։ Այդ ո՞րքան շուտ առնուեցաք խօսքերէս։ Ինչ խնդրեմ եղեր որ սանկ խօսքեր կ'ընեմ ձեզի։

Օլիվիէ ժպտեցաւ, բայց բարկութիւն մը դրոշմուած էր իր շրթունքներուն վրայ։

Աղջիկը խօսք առաւ նորէն՝ այս անգամ աւելի եռանդով.

—Բայց ես ատանկ բաներ չեմ ուզեր, Օլիվիէ։ Այս մարդը չէք ճանչնար դուք։ Աւազակի մը դէմքը ունի։ Ասկէ զատ սուրի և ատրճանակի մէջ շատ վարպետ է։ Օ՛հ, եթէ երբեք ձեզ մենամարտի հրաւիրէ, և վիրաւորէ ձեզ...

Խօսքը չաւարտեց։ Անզուսպ շարժումով մը բռնեց իր խօսեցեալին թեւը եւ սեղմեց ուժով մը։

—Ո՛չ, ո՛չ, չեմ ուզեր որ այդպէս ընէք, չեմ ուզեր, կը լսէ՞ք։ Ինչ պիտի ընէ այս մարդը ինծի։

«Հերիք է որ հայրս համաձայնութիւն տուած է ձեզի։ Եթէ ձեր մօրեղբայրն ալ հաւանութիւն տայ, այս միջադէպը պիտի մոռնանք այլ եւս, այնպէս չէ՞։ Երջանիկ պիտի ըլլանք, եւ ո՛չ այս կնկան եւ ո՛չ ալ իր տղուն խօսքը չպիտի ըլլայ։

«Երդուեցէք որ այդ մարդուն հետ չպիտի կռուիք, երդուեցէք։»

Օլիվիէ երդուընցաւ՝ Կապաբէլի ուզածին պէս։

Եւ արդէն Պ. տ'Առանտայի տան դրան առջեւ հասած էին։

(Շարունակելի)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԼՈՒՍԱՎԱՌՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վեհ. կայսեր Դահակալութեան տարեդարձին առթիւ կատարուելիք խըրախնձոյքներուն համար, Պաղչէզարեա Պին Պիր Զիշիտ վաճառատունը պատրաստել տուած է զանազան տեսակ եւ գոյնզգոյն լապտերներ, պաթիխայի վրայ գեղեցկօրէն նկարուած Սահ. գըբոյներ, Վեհ. Սուլթանին կենաց արեւշատութեան համար աղօթքներ կրող վերտառութիւններ, եւ լուսաւառութեանց եւ զարդարանքներու յատուկ զանազան պիտոյքներ, որոնք հետեւեալ գիներով կը ծախուին նոյն վաճառատան մէջ։

Վեհ. կայսեր համար բարեմաղթական վերտառութիւններ 5
Կայս. Թուղթայի ձեւը 5
Օսմ. զինանշան գունաւոր 15
Օսմանիէ պատուանշան 10
Մէճիտիէ » 10

Վերի հինգ կտոր վերտառութիւն եւն.ը մէաքին գնողները 40 ղ. պիտի վճարեն, իսկ գաւառներէն ապսպրողները՝ 45 ղ.։ 15—2

ԳԱՍԼԳԻՒՂՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՋՈՒԹԱԿԻ ԴԱՍ

Ծանօթ եւ տաղանդաւոր չուխա-կահար Ասարտն էֆ. Մարչեան այս անգամ որոշած է չուխաչի դասեր տալ, այցելութիւններ տալով կամ ընդունելով։

Փափաքողները պէտք է դիմեն Մէօհիւրատար էմիլեան Մանկապարտէզի վարչութեան։

Օգտուելու յարմար առիթ մըն է տաղանդաւոր վարպետին կարողութենէն։ Պայմանները խիստ չափաւոր։ 5-1

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՏ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

—o—

Ա.ԶԴ.— 1890ի %4 Օսմանիէ պարտաթուղթի ունեցողներուն կը ծանուցանուի թէ նոյն պարտաթուղթերուն 27րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1903, 31/13 օգոստոսին, Հանր. Պարտուց Վարչութեան մէջ, Պոլիս՝ ձըղալ Օղլու փողոց։

Կ. Պոլիս 4—2
1903 21/3 օգոստ.

* * *

Ա.ԶԴ.— 1890ի 4% Բոնտիթէ Օսմ. պարտաթուղթի տէրերուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ պարտաթուղթերու 26րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1903, 31/13 օգոստոսին Հանր. Պարտուց Վարչութեան մէջ, Պոլիս, ձըղալ Օղլու փողոց։

Կ. Պոլիս 21/3 օգոստ. 1903
4—2

ԿԱՐԵՒՈՐ Ա.ԶԴ

Մանիֆաթուրայի վաճառատան մը համար հմուտ և փորձառու թէզկեհատարի մը պէտք կայ որ պէտք է լաւ ճանչնայ հրապարակը։ Գոհացուցիչ համականով Դիմել խմբագրատունս։ 10-6

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1863ԻՆ

ԱՆԱՆՈՒԻՆ ԸՆԿԵՐ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 250,000,000 ՖՐԱՆԿ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

Գլխաւոր գործակալութիւնը Պաղչէ-Փափ-Քէնկէրճէյէ։

Հեռագրական հասցէ՝ Քրէտիլիոն։

Ընկերութեան գրասենեակը՝ Պոլիս, Մեծ-փողոց թիւ 333։

Գործակալ.— Սուլթան Համամ, Ալեքսէվէրեան խան։

Գլխաւոր գործակալութիւնը և մասնաճիւղերը Պանքայի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործառնութիւններ կ'ընեն։

Ղալաթիոյ գործակալութիւնը ունի վարձու գրամարկղներ, որոնք տոկուստնութեան ու վարձքի չափաւորութեան տեսակէտով անմրցելի են։ Վարկագրի տէրերուն արտասդրութեան տակ դրուած են Ղալաթիոյ և Բերայի գրասենեակներուն մէջ սրահներ։ Պոլսոյ մասնաճիւղը ապրանքի փոխադրութիւններ կ'ընէ և իր գրաւ կ'ընդունի ապրանքներ, որոնք ի պահ կը դրուին առանց վարձքի Սիրքէճիի մէջ ունեցած իր մասնաւոր մթերանոցին մէջ։

ՏԷՐՄՈՖԻԼ

Մինչեւ հիմա չէ հնարուած Տէրմոֆիլի պէս քոլորկիմ մը՝ որ մաղերը թափուելէ ղերծ պահելու եւ անոնց մէջ գոյացած թեփերը չատ կարճ միջոցի մը մէջ անհետացնելու ճշմարիտ յատկութիւնն ունենայ։ Այս քոլքրէմը նաեւ բոլորովին կը չնչէ մորթի անհանգըստութիւնը։ Մինչեւ հիմա եղած բոլոր փորձերուն առած արդիւնքին յենլով, յերմապէս կը յանձնարարենք այս քոլքրէմը։— Կը գտնուի Պաղչէ Գափու՝ Պին Պիր Զիշիտ վաճառատունը՝ իւրաքանչիւր խավակը (խավանոց) 80ը դրչ.ի։ Գաւառներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին՝ ութը դրչ.ի փոխարէն։ 25—14

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՀԱՄՈՅԹՆԵՐՈՒ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱԿԸ
29 ՐԴ ՇԱԲԱԹ, 1903 ՅՈՒԼԻՍ 16ԷՆ 22

ԸՆՑՏԿԷՔ–ՓԱՓՉԱ–ՔՆԿԷՃԷՅԷՐ ԳԲԳ
ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳԻԾ 578 ՔԻԼՕՄԵԹՐ

Քիլոմեդրի տարեկան հասոյթը

Փոխադրութիւն	Ներկայ շրջան Ֆրգ.	Նախորդ շրջան Ֆրգ.	Տարբերութիւն յաւելում Ֆրանգ	Նուազում Ֆրանգ
Շաբթուան մէջ	10340 47	11891 12		1550 65
Նախորդ չաբաթներու	9180 33	13209 68		4029 35
Ցունվար 1էն	9220 34	13164 21		3943 87

ԷՍՔԻՇԷՀԻՐ–ՓԱՓՉԱ ԳԲԳ
ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ԳԻԾ 445 ՔԻԼՕՄԵԹՐ

Փոխադրութիւն	Ներկայ շրջան Ֆրգ.	Նախորդ շրջան Ֆրգ.	Տարբերութիւն յաւելում Ֆրանգ	Նուազում Ֆրանգ
Շաբթուան մէջ	4310 12	5266 19		956 07
Նախորդ չաբաթներու	5085 21	6016 49		931 28
Ցունվար 1էն	5058 48	5990 62		932 14

ՈՒԷՍԴՐՈՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎ. ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հատուցուած վնասներու գումարը	Անգլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ և արտկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000

Հրդեհային ծանր ֆոնտ. և էլեմ. ընկերութենէն վճռելի գումար ը 100,000ն աւելի է

ՈՒԷՍԴՐՈՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն տեսակ գործեր կ'ապահովագրէ, Վնասները տեղւոյն վրայ և ամենէն կը հատուցանէ։

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան, ԴԱՒՈՒԹԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Սուլթան Համամ Բասաժ Դաթըրճը օղլու

Գաւառաց մէջ գործունեայ եւ պատասխանատու գործակալներ կը փնտռուին

ՄԱՆՕԹ.— Տեղւոյս էն ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց պատասխան գոյքը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%էն աւելի չէ, մինչդեռ «ՈՒէսդրընի»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակցած վրայ։

ԻՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1828-1829ԻՆ Ի ԲՈՒՐԳ
ՎԱՆՏՈՄԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, ԹԻՒ 9 ՇԵՆԳԻԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած վնաս	252	միլիոն ֆրգ.
1900ին գանձուած ապահովագիր	21	» »
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ	107	» »
Ապահովագրուած դրամագլուխ	19	միլիառ

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած վնաս	120	միլիոն ֆրգ.
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	260	» »
Դրամագլուխ և պահեստի դրամ	153	» »
1900ին գանձուած ապահովագիր	17	» »

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԸ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով և դիներով։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂԸ կեանքի վրայ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Արեւելքի համար մանաւոր եւ զեղչեալ սակացոյցերով։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

Արեւելքի ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ ՊՕԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ԳԱԹԸՐՃԸ ՕՂԼՈՒԻ ԲԱՍՄԱԺԸ։

Մասնաճիւղ՝ Ղալաթիա, Իւայէթ խան, Գործակալ՝ Մ.Իւրան էֆ.Դաւիթեան

ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

ԿԵՆԱՑ. ՀՐԴԵՀԻ, ԾՈՎԱՅԻՆ
ԿԱՅՍ. ՔԱԳ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՎԻԵՆՆԱ, 1860ԻՆ

Գրասենեակ Հաճօբոյլօ Խան, Թիւ 52, 53, 54, 55, 56

ԼԻԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Գ. ՖԷՐԱՏԵԱՆ

Ֆէնիքս Օթրիշիէն Ընկերութեան կենաց ապահովագրութեան օրինակ մը. 35 տարեկան մէկը որ կուզէ ապահովագրուիլ Ֆէնիքս Օթրիշիէն ընկերութեան 20000 ֆր.ի և քսանըհինգ տարուան համար, տարեկան 925.80 ֆրգ. պիտի վճարէ և պայմանաժամուն պիտի ստանայ 31266 ֆրգ. հնչուն դրամ ամբողջովին։ Իսկ եթէ մեռնի, զոր օրինակ 10 տարիէն, իր ժառանգորդները անմիջապէս պիտի ստանան 21314.62 ֆր.։

Այս ամէն գումարները ԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ չեն, այլ ԻՐԱԿԱՆ, և Ֆէնիքս Օթրիշիէն ընկերութիւնն այս գումարներուն վճարումը կ'երաշխաւորէ իր բոլորով։

ԻՒՆԻՕՆ ՕՎ ԼՕՆՏՕՆ

UNION OF LONDON

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
1714ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԼՈՆԴՈՆ

Դրամագլուխ ..... Ա. Ո. 3,950,000
Ցարեկեան ապահովագին գումա Ա. Ո. 1,100,000

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ, ԹԻՒ 71 ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ ԿԱՐԳԸ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԳԾԱՅԻՆ ՏՆՕՐԷՆ
Ա.ՊՕԼԻՍՈՑ գործակալութիւն՝ Շէրիֆ Փաշա խան թիւ 28 ՍԵԴՐԱԿ ՇՈՒՐԻԿԵԱՆ
Գործակալութիւններ գաւառային գլխաւոր քաղաքներու մէջ։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

NORTH BRITISH & MERCANTILE
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆԴ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	16,378771	» »
1902ի հասոյթը	3,628,617	» »

NORTHERN ASSURANCE COMP
ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	6,227,900	» »
1902ի հասոյթը	1,447,400	» »

Այս ընկերութիւնք հաւասարապէս իրենց ընծայած բացարձակ վստահութեան հակայ դրամագլուխի և պահեստի գումարայ տեսակէտով հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին չէնքերու, կարասեաց, վաճառքի եւլն. ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՏՇԱՄԱՆՆԵՐՈՎ ԻՒՐ ՈՒԵՒԻՃԷ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Վճարումնիր արդարութեամբ անմիջական եւ առատաձեռնութեամբ կը կատարուին

Մինչ այժմ հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումար ԵՐԵՍՈՒՆ ԻՆՆՈՒ ԿԱՒ ՄԻԼԻՈՆ Անգլ. ոսկին կ'անցնի

ՄԱՐԻԹԱԾ

MARITIME INSURANCE Co. Lt

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 140000

Այս ընկերութիւնն եւս չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն և դրամածրարներն ինչպէս նաեւ ամենուրեք թղթատարով ղրկուած ինչքերը խիստ չահաւէտ եւ օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՑ. Գ. Ց. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ.— Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալեփէտա եան թիւ 22։

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE RUSSIA D'ASSURANCES

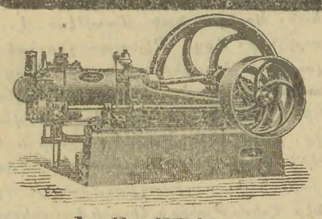
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 մարտ 20ի կայս. Ուքազով արտօնուած կեդրոնատեղին Բեզերսպուրկ, իրեն յատուկ չէնքը։ Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կ'ընդունի կեանքի վրայ, և ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ, ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՐԿԱՆԻՆԵՐՈՒ ԴԷՄ, գիւանս ապահովագրութիւն ՇՈՒՏԿԱԼԱՒՈՐՈՎ ԵՒ ՇՈՒՏԵՆԱՒՈՎ ՈՒՂԻՂՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԿԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ, ինչպէս նաեւ ՀԱՑԵԼԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ կոտրուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխն է մաս. 10,666,667 ֆրգ.
Ցուվին վճարուած
Երաչխաւորութեան գումար աւելի քան 137,300,000 »
Ընկերութեան ապահովագրուողներուն վճարուած դրամագլուխ եւ վնասուց հատուցում 282,000,000 »
1902 տարւոյ մէջ գանձուած ապահովագրավճարի և տոկոս 54,000,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ագաթեան խան, Վոյվոտա, Ղալաթիա, և Ղալաթիոյ գործակալութեան, Իւկի կէօմրիւկան, Բարափին վրայ։

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՉ

Ժ. Ա. ՍԱՅԳԸՍ

Պոլիս, Սիրքէճի, Կիւլպեկեան խան

Միակ կեդրոնատեղին՝ մայրաքաղաքիս և Օսմ. երկիրներու համար անգլիական և չուէտական քարիւղով եւ օդային կաղով չարժող մօթէօռներու։

Կը հայթայթէ ագօրիքի քարեր, չոգեշարժ երկրագործական մեքենաներ, գուլպայի և գործի դերձաններ, չաեաքի, տաքսիմայի և բրդի կերպասներու թէզկեհաներ, օրական 20—30 դոյգ գուլպայ հիւսող պզտիկ և ժամն մեքենաներ, և ուրիշ ամէն կարգի մեքենաներ և գործիքներ։

Մեխու հանուած մեր մօթէօռները՝ եւրոպայի ամէնէն մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ մեծամեծ մրցանակներու արժանացած, մեր գործարաններուն մէջ պատրաստուած են և 30—40 տարուան փորձառութեան մէջ միշտ յաջողութիւն գտած։ Վերջին ծայր օրինակելի են մեր մօթէօռները՝ իրենց դրութեան պարզութեամբը և հաստատուն կազմուածքովը։

Մեր մեքենաները կը գործածուին մայրաքաղաքիս և Օսմ. երկիրներու ամէն կողմերը, և մեր ձեռքը գտնուած վկայականները կ'ապացուցանեն մեր ըսածները։ Դիմողներուն կրնանք աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տալ և և բանող մեքենաներն ալ կը ցուցուին։ Զրի կը արուին ցուցակ և պատկերներ։ Գաւառներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին. և դիմելու պարագային նմանիգապէս պատասխան կը արուի, ինչպէս նաեւ ձրիօրէն ցանկ և տեղեկութիւններ։ 52—17

Լ. ԿԱՐՏԻԷՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
26 ԱՎԵՐՆԻ ՏԸ Լ'ՕՐԼԵԱՆ ԲԱՐԻՋ

Շատ նպաստաւոր պայմաններով և դիներով կ'ապահովագրէ տուներ խաներ, մթերանոցներ, գործարաններ եւլն. եւլն., ինչպէս նաեւ ապրանքներ մէջ գտնուած ապրանքները և կարասիները՝ թէ՛ կ. Պոլսոյ և թէ՛ ամբողջ Թուրքիոյ մէջ.

Արագ եւ կանոնաւոր վճարումներ

ԱՐԻԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ ՏՆՕՐԷՆ

ԷՐՆԷՍԴ ԿԼԱՎԱՆԻ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ, 67

Գոհացուցիչ քօմիսիոններ կը տրուին ծանօթ միջնորդներու։ Տնօրէնը գործակալներ կուզէ այն քաղաքներուն մէջ ուր ներկայացուցիչ չունի։ Լաւ յանձնարարագրեր կը պահանջուին։ 52—46

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԷՐՃԱՑԻ

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՅԱՃԱԽՈՐԴԱՅ

ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԴԻՒ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՂԱՐԵԼԷՆՆԵՐ

ՈՒՆԵՆԱԼ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկայ Մեծ-փողոց ԹԻՒ 13

ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի եւրոպական ճաշակով պատրաստած գոհարեղէններ, ամէնքն ալ առաջնակարգ ըլլալու պայմանով։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատան գիները անմրցելի են։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի արծաթեղէն ապրանքներ։
ՀԷՐՃԱՑԻ վաճառատունը ունի ժամացոյցներ, ոսկի և արծաթ չղթաներ և արծաթեայ գաւազաններ։

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար չարաթական հարիւրին 5 վճարում։

ԿԱՆԽԻԿ ԳՆՈՂԻՆ ՀԱՄԱՐ 100ԻՆ 5 ԶԵՂՔ

Գործածուած գոհարեղէնները եթէ վնասուած չեն 100ին 10 զեղչով ետ կ'առնուին։ Իսկ ապառիկ գնողներուն համար 15 100ին զեղչով ետ կառնուին։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՒԱՍԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

THE SINGER MANF'G CO. TRADE MARK

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զուտ անգլ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմերուն տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝
ԲԵՐԱ՝ Շիտակ ձամբայ, Պօն-Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343կրկին։
Շիտակ ձամբայ, Կալաթա Սէբայի դիմաց։
ՂԱԼԱԹԻԱ՝ Սինկէր խան Թիւնէլին եառէ։
Թրամուէյի կայարանին դիմաց։
ՊՈԼԻՍ՝ Սուլթան Համամ թիւ 2։
Սուլթան Պայազիտ թրամուէյի կայարանին դէմ թիւ 13։
ՍԿԻՒՏԱՐ՝ Զարլը Պօյու թիւ 140։

Ընկերութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին է Բերա, Մեծ-Փողոց թիւ 34։ կրկին՝ Սարգիս պէյ Տիւզեանի տունը։

Կէտերէն զէտղեցը համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընծը է։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլիս, Սուլթան Համամ, Թոփչեան խան

Թոփչեան խանի յիշեալ մեծ վաճառատունը որ հանդերձեղինաց վաճառատուներուն էն հինը և էն նշանաւորն եղած է, բնաւ իր անունը և տեղը փոխած չէ, և իր տէրը, Գ. Երմէնեան վաճառատան գործառնութեանց մէջ ալ աւելի կանոնաւորութիւն մտցուցած է։

Կը ծանուցանէ յաճախորդներուն թէ Թոփչեան խանի չորկակաները զանազան անուններով և վերջերս բացուած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Երմէնեան և Ընկ. վաճառատուներուն ցեղ ո և է արտերութիւն և կապակցութիւն չունին։ Հետեւաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին դիմել Թոփչեան խանի վաճառատունը։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ,,Ի

ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

կը տպուի ամէն տ՚շաբաթ

ՏԱՃԿԵՐԷՆ, ՀԱՅԵՐԷՆ, ԹՐԱՆՍԵՐԷՆ ԵԼՆ.

ԴԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ, ՏԵՍՐԱԿԱՆՆԵՐ, ՄԱՀԱՃԱԽՆԵՐ

ՆԱՄԱԿԱՆ ԳԼՈՒԽՆԵՐ

եւ

ՀԱՆՐԱՀԱՆ ՑՈՒՑԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ